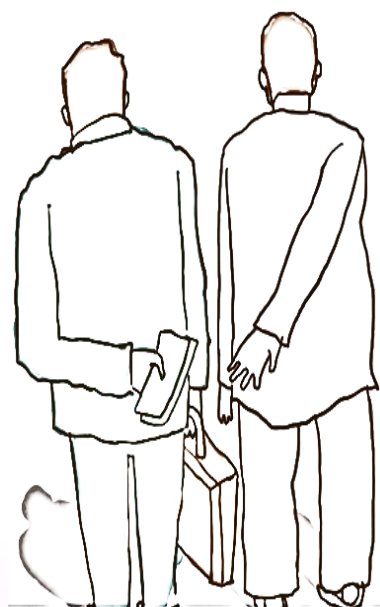

คู่มือป้องกันความเสี่ยงเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน
ที่อาจก่อให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อน

Conflict of interest

สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม

ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต

กระทรวงอุตสาหกรรม

คำนำ

รัฐบาลภายใต้การนำของ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้แถลงนโยบาย 11 ด้าน ต่อสภานิติบัญญัติ เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2557 โดยได้ให้ความสำคัญกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตเป็นวาระแห่งชาติ เนื่องจากการหาผลประโยชน์ส่วนตนได้เข้าแทรกแซง การใช้ดุลยพินิจหรือกระบวนการตัดสินใจ การกระทำที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง และพวกพ้องมากกว่าประโยชน์สาธารณะ นำมาสู่การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมหรือผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interests)

จากยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ซึ่งมีเป้าประสงค์ คือ ประเทศไทยมีค่าดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) สูงกว่าร้อยละ ๕๐ เพื่อให้เป็นมาตรฐานที่ยอมรับจากทั้งภายในและต่างประเทศ รวมทั้งมีการกำหนดแนวทางและกลไกในการดำเนินงานที่ชัดเจน มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหการทุจริตได้อย่างทันที่ สำหรับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม รวมถึงภาคส่วนอื่น ๆ ในประเทศไทย โดยมีการพัฒนาเครื่องมือการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) เพื่อใช้เป็นกลไกในการป้องกันการทุจริต และการกระทำที่เอื้อต่อการเกิดผลประโยชน์ทับซ้อนของเจ้าหน้าที่ในภาครัฐ

ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงอุตสาหกรรม (ศปท.อก.) จึงได้จัดทำคู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of interest) ขึ้น เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก แก่บุคลากรในสังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม อันป้องกันมิให้เกิดเหตุการณ์ผลประโยชน์ทับซ้อนภายในองค์กร เพื่อนำสู่การปฏิบัติราชการด้วยความโปร่งใส สุจริต ลดระดับการทุจริตประพตมิชอบในสังคมไทยให้เทียบเท่ามาตรฐานสากลต่อไป

ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต
กระทรวงอุตสาหกรรม (ศปท.อก.)

เมษายน ๒๕๖๐

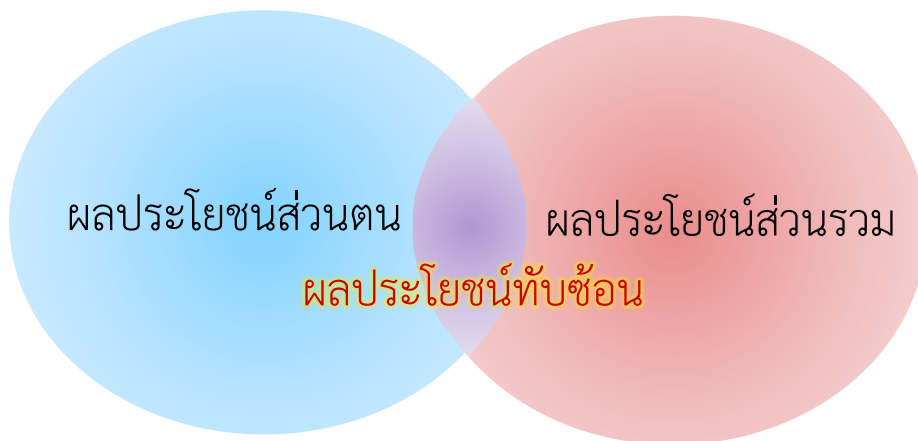
สารบัญ

เรื่อง	หน้า
1.ความหมายผลประโยชน์ทับซ้อน	1
2.พฤติกรรมแบบใด? ที่เข้าข่ายผลประโยชน์ทับซ้อน	2
3.หลักการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน	3
4.แนวทางการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน	4-5
5.การกำหนดมาตรการ เพื่อควบคุมความเสี่ยงหรือลดความเสี่ยง	6-8
6.กฎหมายน่ารู้ เกี่ยวกับการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน	9-13
7. กรณีตัวอย่าง การเกิดผลประโยชน์ทับซ้อน	14-15
8.แนวทางปฏิบัติ...เพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน	16
9.บรรณานุกรม	17

Conflict of Interests

- มีการใช้คำภาษาไทยไว้หลายคำ
- ◆ ผลประโยชน์ทับซ้อน
 - ◆ ผลประโยชน์ขัดกัน
 - ◆ ผลประโยชน์ขัดแย้ง
 - ◆ การขัดกันแห่งผลประโยชน์

หมายถึง การที่เจ้าหน้าที่รัฐปฏิบัติหน้าที่โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้องเป็นหลัก ซึ่งเป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักคุณธรรม จริยธรรม และหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) ซึ่งจะนำไปสู่การทุจริตต่อไป

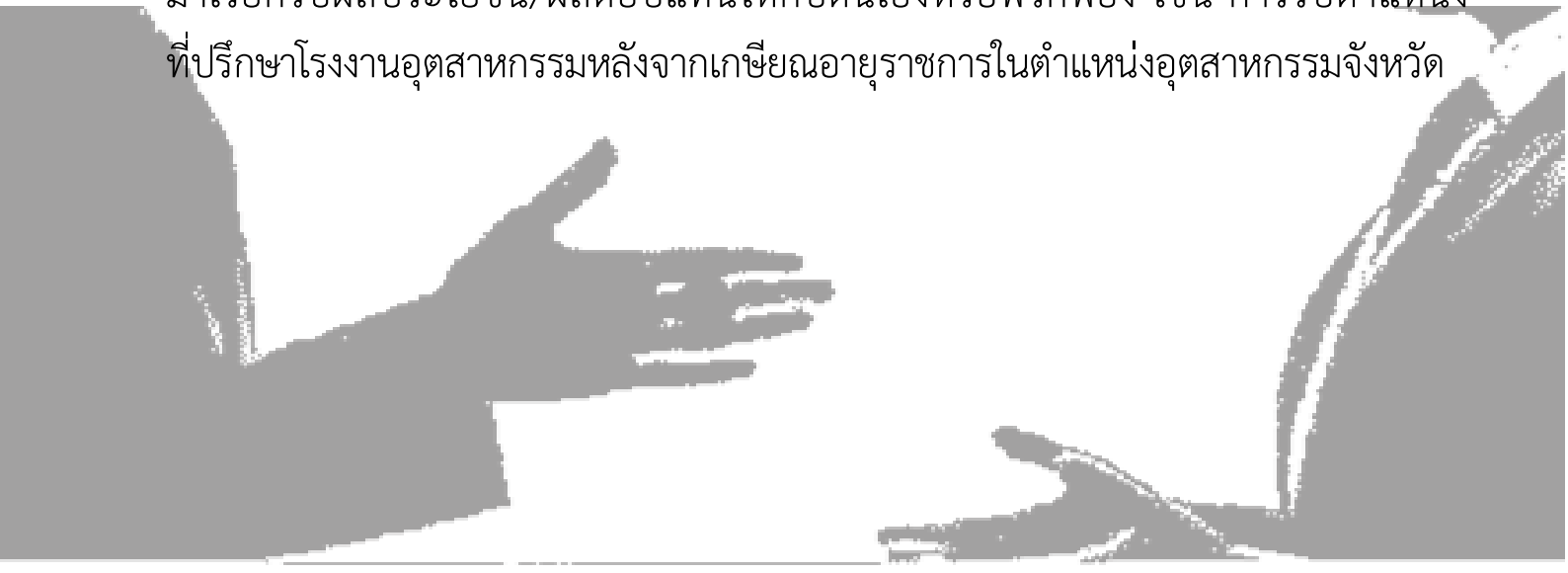
การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม

สถานการณ์ที่ผู้มีอำนาจตัดสินใจอยู่ในสภาพสับสนระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม โดยมีแรงจูงใจในการตัดสินใจจากประโยชน์ส่วนตน ส่งผลให้เกิดการใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจของผู้นั้น ขาดอิสระ ไม่เป็นกลาง เบี่ยงเบนออกจากหลักการบริหารเพื่อประโยชน์สาธารณะ

พฤติกรรมแบบใด ?

ที่เข้าข่ายผลประโยชน์ทับซ้อน

1. การรับผลประโยชน์ เช่น การรับของรางวัล/ความสะดวกสบาย/ความบันเทิงรูปแบบต่างๆ ส่งผลให้เอื้อประโยชน์ต่อผู้ให้ของขวัญนั้น
2. การใช้ตำแหน่งหน้าที่เพื่อหาประโยชน์ให้กับตนเอง ครอบครัว หรือพวกพ้อง
3. การรับงานนอก เช่น การเป็นที่ปรึกษาและการจ้างงานให้แก่ตนเอง การใช้เวลา/ทรัพย์สินของราชการในการทำงานนอกที่ไม่ใช่อำนาจหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงาน
4. การเปิดเผยข้อมูลลับของราชการเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ เช่น เปิดเผยคุณลักษณะเฉพาะ (Specification) ในกรณีการจัดซื้อ-จัดจ้างของหน่วยงาน
5. การนำทรัพย์สินของราชการไปใช้ในงานหรือกิจการส่วนตัว
6. การใช้อิทธิพลโดยตำแหน่งหน้าที่ เพื่อเรียกรับผลตอบแทนจนส่งผลให้เป็นคุณหรือโทษแก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอย่างไม่เป็นธรรม
7. การทำงานหลังออกจากตำแหน่ง เช่น การใช้ประโยชน์จากที่เคยปฏิบัติหน้าที่ราชการมาเรียกรับผลประโยชน์/ผลตอบแทนให้กับตนเองหรือพวกพ้อง เช่น การรับตำแหน่งที่ปรึกษาโรงงานอุตสาหกรรมหลังจากเกษียณอายุราชการในตำแหน่งอุตสาหกรรมจังหวัด

หลักการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน

♦ ปกป้องผลประโยชน์

เจ้าหน้าที่ต้องตัดสินใจและให้คำแนะนำภายในกรอบกฎหมายและนโยบายทำงานในขอบเขตหน้าที่ พิจารณาความถูกผิดไปอย่างเป็นกลาง ไม่ให้ผลประโยชน์ส่วนตน/ทัศนคติส่วนบุคคลมาแทรกแซง

♦ สนับสนุนความโปร่งใส

การเปิดโอกาสให้ตรวจสอบและมีความพร้อมรับผิดชอบ เช่น การเปิดเผยความสัมพันธ์ที่อาจมีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ การโยกย้ายเจ้าหน้าที่จากตำแหน่งที่เกี่ยวข้อง ซึ่งนำไปสู่การเกิดผลประโยชน์ทับซ้อน

♦ ส่งเสริมความรับผิดชอบส่วนบุคคลและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง

ฝ่ายบริหารต้องสร้างระบบและนโยบายเจ้าหน้าที่จะต้องจัดการเรื่องส่วนตนเพื่อหลีกเลี่ยงผลประโยชน์ทับซ้อนมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ รวมทั้งผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างที่ดีด้วย

♦ สร้างวัฒนธรรมองค์กร

การสร้างสภาพแวดล้อมเชิงนโยบายที่ช่วยสนับสนุนการตัดสินใจในกรณีที่มีประเด็นผลประโยชน์ทับซ้อนเกิดขึ้น การสร้างวัฒนธรรมแห่งความซื่อตรงต่อหน้าที่ เช่น การให้คำแนะนำและการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ การมีมาตรฐานส่งเสริมความซื่อตรงต่อหน้าที่รวมไว้ในข้อกำหนดทางจริยธรรม การกำหนดบทลงโทษที่ทำให้เจ้าหน้าที่ถือว่าเป็นความรับผิดชอบของตนเองที่จะต้องทำตามกฎระเบียบและมาตรฐาน

แนวทางการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน

1 การระบุรูปแบบผลประโยชน์ทับซ้อนที่มักเกิดขึ้นในองค์กร/หน่วยงาน

- ระบุว่าในการทำงาน มีจุดใดบ้างที่เสี่ยงต่อการเกิดผลประโยชน์ทับซ้อน
- องค์กร/หน่วยงาน ต้องรู้ว่าอะไรคือผลประโยชน์ทับซ้อนที่เป็นไปได้ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อนที่เกิดขึ้นจริงและที่เห็น
- ให้เจ้าหน้าที่เข้ามามีส่วนร่วม จะทำให้ระบุจุดเสี่ยงได้ครอบคลุมและทำให้เจ้าหน้าที่รู้สึกเป็นเจ้าของและร่วมมือกับนโยบาย

2 พัฒนานโยบายที่เหมาะสม กำหนดกลยุทธ์เพื่อแก้ไขปัญหา

- องค์ประกอบในการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน คือ ความตระหนักของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ รวมถึงความรับผิดชอบของแต่ละคน ดังนั้น กฎเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดการต้องแยกชัดเจนระหว่างความรับผิดชอบขององค์กรและความรับผิดชอบของสมาชิกในองค์กร และยังต้องทำให้ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่สามารถรู้ได้ว่า
“เมื่อใดมีผลประโยชน์ทับซ้อนเกิดขึ้น และเกิดขึ้นในแบบใด”
- เปิดเผยผลประโยชน์ทับซ้อนและบันทึกกลยุทธ์ต่างๆ
- ติดตามประสิทธิภาพของกลยุทธ์ที่ใช้

3 ให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่และหัวหน้างานระดับสูง

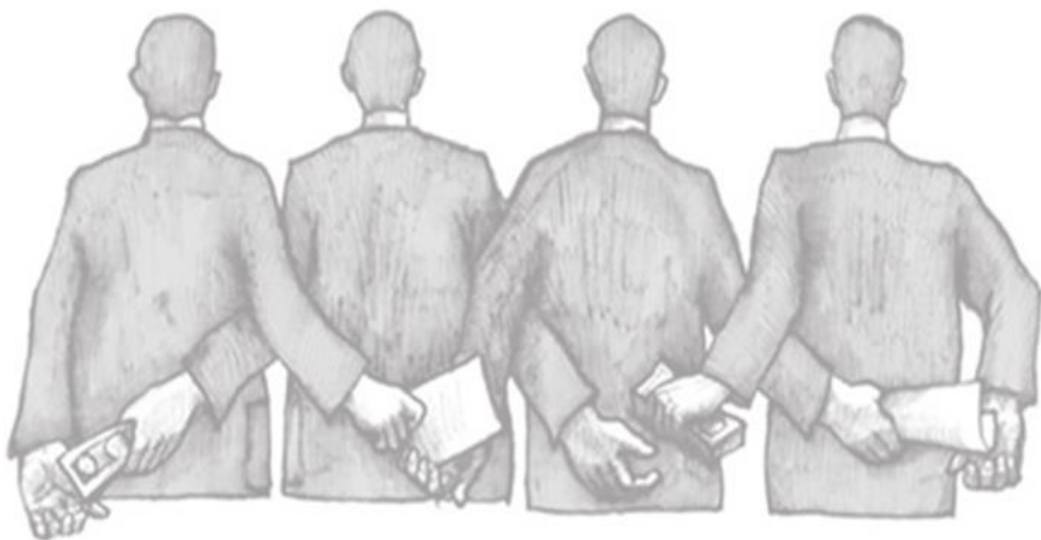
- โดยสอบถามข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้รับบริการ ข้อมูลสภาพเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการทำงานที่มีการพัฒนาไปตามระยะเวลา นอกจากนี้ยังควรมีการเรียนรู้จากองค์กรอื่นๆ เพื่อเป็นการสื่อสารว่าองค์กร มีความมุ่งมั่นในการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน โดยสนับสนุนการพัฒนาทักษะและการให้คำปรึกษาแก่เจ้าหน้าที่ การเปิดเผยและรายงานข้อสงสัยเกี่ยวกับการประพฤติมิชอบ และการบริหารที่บกพร่อง/อคติของภาครัฐ เป็นรากฐานของความเป็นธรรม

4 สื่อสารให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้รับบริการ ผู้สนับสนุนองค์กร ทราบถึงความมุ่งมั่นในการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน

- การทำงานกับองค์กรภายนอก (ภาครัฐกิจ/NGO) องค์กรจะต้องระบุจุดเสี่ยงของผลประโยชน์ทับซ้อนก่อนและพัฒนาวิธีป้องกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องข้อมูลภายในหรือโอกาสการใช้อำนาจหน้าที่เพื่อผลประโยชน์และต้องแจ้งแก่องค์กรภายนอกให้ทราบนโยบายการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน และผลที่ตามมา หากไม่ปฏิบัติตามนโยบาย เช่น การยกเลิกสัญญา / การดำเนินการตามกฎหมาย

5 มีการบังคับใช้นโยบายและทบทวนนโยบายสม่ำเสมอ

- สร้างความเข้าใจว่า อะไรคือผลประโยชน์ทับซ้อน ผลประโยชน์ทับซ้อนใดเกิดขึ้นบ่อยในองค์กร รวมถึงความแตกต่างของความรับผิดชอบในการปฏิบัติตามนโยบายของผู้มีตำแหน่งที่ต่างกัน เช่น การติดต่อ การร่วมทำงานกับภาคเอกชน
- ความตื่นตัวและเอาใจใส่ของผู้บริหารจะช่วยในการแสวงหาจุดเสี่ยงและพัฒนาวิธีการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น

การกำหนดมาตรการ เพื่อควบคุมความเสี่ยงหรือลดความเสี่ยง

1 มาตรการป้องกันกรณีการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด

- เจ้าหน้าที่ของสำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้หรือรับของขวัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. 2544
- มาตรา 103 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542
- ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. 2543

- สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ต้องมีการกำหนดนโยบายการให้หรือการรับของขวัญของบุคลากรในสังกัด มีการสร้างจิตสำนึกที่ดีในการแยกแยะประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวม โดยแสดงเจตนารมณ์ในการงดให้หรือรับของขวัญโดยชัดเจน ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น

- การประกาศเจตนารมณ์โดยผู้บริหารสูงสุดขององค์กร และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ตามช่องทางต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนผู้มาติดต่อราชการกับหน่วยงานรับทราบเจตนารมณ์ดังกล่าว เป็นการป้องกันความเสี่ยงอันอาจเกิดจากผลประโยชน์ทับซ้อน

- ผู้บริหาร ผู้บังคับบัญชาทุกระดับ ต้องตระหนักและให้ความสำคัญ รวมทั้งกำกับดูแล ตรวจสอบ ติดตาม มิให้ผู้ใต้บังคับบัญชากระทำการใดๆ ในการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด เพื่อป้องกันความเสี่ยงอันอาจเกิดจากผลประโยชน์ทับซ้อน

2 มาตรการป้องกันกรณีการใช้ทรัพย์สิน/เวลา ของราชการ

- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องจัดทำระเบียบ หลักเกณฑ์ แนวทางปฏิบัติ คู่มือเกี่ยวกับการใช้ทรัพย์สินฯ และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้เจ้าหน้าที่ได้รับทราบอย่างทั่วถึง เพื่อยึดถือเป็นแนวทาง ดำเนินการที่ถูกต้อง และเป็นมาตรฐานความเข้าใจตรงกันเป็นไปในทิศทางเดียวกัน
- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ สร้างความตระหนักรู้ เพื่อปรับทัศนคติ ปรับเปลี่ยนแนวคิด สร้างฐานคิดในการแยกแยะประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวม ให้แก่เจ้าหน้าที่ครอบคลุมทุกระดับ
- ผู้บริหาร ผู้บังคับบัญชาทุกระดับ ต้องตระหนักและให้ความสำคัญในเรื่องการใช้ทรัพย์สินฯ ให้เป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อราชการ รวมทั้งปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา และสอดส่องดูแลมิให้เกิดกรณีดังกล่าว ทั้งนี้ หากพบว่าผู้ใต้บังคับบัญชามีการกระทำความผิด จะต้องพิจารณาปรับปรุงแก้ไข ให้เป็นไปอย่างถูกต้องและเหมาะสมเพื่อประโยชน์สูงสุดต่อราชการ

การกำหนดมาตรการ เพื่อควบคุมความเสี่ยงหรือลดความเสี่ยง

3 มาตรการป้องกันกรณีการใช้อำนาจหน้าที่/การใช้ดุลพินิจ

- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องจัดทำ หลักเกณฑ์ แนวทางปฏิบัติ กรณีที่เป็นประเด็นความเสี่ยงขององค์กร เกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่/การใช้ดุลพินิจ ของเจ้าหน้าที่ และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้เจ้าหน้าที่ ได้รับทราบอย่างทั่วถึง เพื่อยึดถือเป็นแนวทางการดำเนินการที่ถูกต้อง และเป็นมาตรฐานความเข้าใจ ตรงกันเป็นไปในทิศทางเดียวกัน
- ต้องปลูกฝังค่านิยม สร้างจิตสำนึกที่ดีให้กับเจ้าหน้าที่ เพื่อให้เกิดความตระหนักถึงพฤติกรรม การปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม ซึ่งอาจก่อให้เกิดการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม
- สร้างความรู้ ความเข้าใจต่อสาธารณชน เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ช่องทางการร้องเรียน พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเจ้าหน้าที่ เพื่อสร้างภาคีเครือข่ายภาคส่วนอื่น ๆ ให้มีส่วนร่วมใน การตรวจสอบกรณีมีการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมมีการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ขาดความเป็นธรรม อันอาจทำให้เกิดการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม
- หน่วยงานที่รับผิดชอบงานด้านการตรวจสอบ ด้านวินัย ด้านบริหารทรัพยากรบุคคล ต้องมี การดำเนินการ ติดตาม ตรวจสอบพฤติกรรมการทำงานของเจ้าหน้าที่ตามขอบเขตอำนาจ หน้าที่ กรณีมีเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติงานหรือพฤติกรรมการทำงานโดยมิชอบใด ๆ ต้องมีการดำเนินการตรวจสอบด้วยความรวดเร็ว เป็นธรรม และรายงานผลต่อผู้บริหาร ระดับสูงเพื่อพิจารณาสั่งการ
- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องจัดทำคู่มือ และเผยแพร่ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเบิกจ่ายเงิน ของทางราชการในกรณีต่างๆ ให้เจ้าหน้าที่ได้รับทราบอย่างทั่วถึง และยึดถือเป็นแนวทาง การดำเนินการที่ถูกต้อง และเป็นมาตรฐานความเข้าใจตรงกันเป็นไปในทิศทางเดียวกัน หรือ การจัดเป็นหลักสูตรการอบรมให้ความรู้ การบรรจุเป็นหัวข้อการอบรมในหลักสูตรต่างๆ โดยเฉพาะหลักสูตรข้าราชการบรรจุใหม่
- เจ้าหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ที่เกี่ยวข้องกับการเบิกจ่ายเงิน ของทางราชการ โดยเคร่งครัด
- การเบิกจ่ายเงินของทางราชการในกรณีใดๆ รวมทั้งการใช้ดุลพินิจในการอนุญาต อนุมัติ ผู้มีอำนาจหรือผู้บังคับบัญชาต้องพิจารณาโดยให้ความสำคัญในเรื่องความเหมาะสม ความคุ้มค่า ตามความจำเป็นของภารกิจ โดยให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดต่อราชการและประชาชน
- การใช้ดุลพินิจเพื่อสั่งการ หรือมอบหมายงาน ผู้บังคับบัญชาทุกระดับต้องให้ความสำคัญ ในหลักบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน

การกำหนดมาตรการ เพื่อควบคุมความเสี่ยงหรือลดความเสี่ยง

4 มาตรการป้องกันกรณีการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดซื้อ จัดจ้าง

- เจ้าหน้าที่ของสำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อ จัดจ้าง โดยเคร่งครัด
- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องจัดทำคู่มือ เกี่ยวกับการจัดซื้อ จัดจ้าง และระเบียบที่เกี่ยวข้องและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้เจ้าหน้าที่ได้รับทราบอย่างทั่วถึง เพื่อยึดถือเป็นแนวทาง การดำเนินการ ที่ถูกต้อง และเป็นมาตรฐานความเข้าใจตรงกันเป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือการจัดเป็นหลักสูตร การอบรมให้ความรู้ การบรรจุเป็นหัวข้อการอบรมในหลักสูตรต่างๆ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจให้แก่เจ้าหน้าที่ในองค์กร

5 มาตรการป้องกันกรณีการมีพฤติกรรมการปฏิบัติงานที่อาจเกิดผลประโยชน์ทับซ้อน

- ต้องมีการปลูกฝังค่านิยม สร้างจิตสำนึกที่ดีให้แก่เจ้าหน้าที่ของสำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม รวมทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจ ความตระหนักรู้ถึงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมซึ่งอาจก่อให้เกิดการขัดกัน ระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวมในการปฏิบัติงาน
- ผู้บังคับบัญชาและเจ้าหน้าที่ทุกระดับต้องยึดมั่นในจริยธรรมและยืนหยัดกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง และเป็นธรรมตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน

กฎหมายน่ารู้

เกี่ยวกับการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

**พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542
มาตรา 100**

มาตรา 100 คือ กฎหมาย ป.ป.ช. ที่ห้ามไม่ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการใดๆ ที่เป็นการขัดแย้งกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม

รวมถึงคู่สมรสของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยให้ถือว่าการดำเนินการใดๆ ของคู่สมรส ฝ่าฝืนมาตรา 100 เป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นด้วย

นอกจากนี้ ยังบังคับกับเจ้าหน้าที่ของรัฐดังกล่าวซึ่งพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐมาแล้วยังไม่ถึง 2 ปีด้วย

เจตนารมณ์มาตรา 100

เพื่อให้การบริหารราชการเกิดความโปร่งใส เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน รวมทั้งปราศจากความเคลือบแคลงสงสัย ในความซื่อสัตย์ สุจริต ในการบริหารราชการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และป้องกันการทุจริตอันเกิดมาจาก เจ้าหน้าที่ของรัฐ มีผลประโยชน์ทับซ้อนหรือเกิดขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลกับผลประโยชน์ส่วนรวม จึงห้ามเจ้าหน้าที่ของรัฐ ดำเนินการใดๆ ที่เป็นการขัดผลประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม

การดำเนินการที่เป็นการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคล และประโยชน์ส่วนรวม ตามมาตรา 100

1. เป็นคู่สัญญาหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย กับหน่วยงานของรัฐที่ตนเองปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งมีอำนาจกำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจสอบหรือดำเนินคดี
2. เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วน หรือถือหุ้นในบริษัท ที่เป็นคู่สัญญากับหน่วยงานของรัฐ ที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์
3. รับสัมปทานหรือถือสัมปทานจากรัฐอยู่ หรือเป็นคู่สัญญากับรัฐที่มีลักษณะผูกขาด ตัดตอน ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม ทั้งนี้ ห้ามเป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วน หรือมีหุ้นส่วนใน บริษัทที่รับสัมปทาน/สัมปทานจากรัฐอยู่เช่นกัน
4. เป็นกรรมการ ที่ปรึกษา ตัวแทน พนักงานลูกจ้าง ในธุรกิจเอกชนที่อยู่ภายใต้ การกำกับ ดูแล ควบคุม หรือตรวจสอบหน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้นั้นสังกัดอยู่หรือ ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งโดยสภาพของผลประโยชน์ของธุรกิจเอกชน อาจขัดแย้งต่อประโยชน์ส่วนรวม หรือประโยชน์ทางราชการ หรือกระทบต่อความอิสระ ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้น

โทษของผู้ฝ่าฝืน

กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่าฝืน ต้องได้รับโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือ ปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ถือเป็นความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ตามประมวลกฎหมายอาญาด้วย

กรณีคู่สมรสของเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่าฝืน หากเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นพิสูจน์ได้ว่า ตนเอง ไม่ได้รู้เห็นยินยอมด้วยในการที่คู่สมรสของตนกระทำการนั้นๆ ให้ถือว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้น ไม่มีความผิด

พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542

มาตรา 103

• มาตรา 103 คือ กฎหมาย ป.ป.ช. ที่ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคล นอกจากมีกฎหมายหรือข้อบังคับที่ออกโดยทบัตบัญญัติแห่งกฎหมาย เว้นแต่ การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาตามหลักเกณฑ์และจำนวนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

เจตนารมณ์มาตรา 103

เพื่อไม่ให้เกิดการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดของเจ้าหน้าที่ของรัฐจากบุคคลในโอกาสต่างๆ มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งของการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวม จึงได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด ไว้เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐทุกตำแหน่งต้องปฏิบัติตามกฎหมาย

ข้อยกเว้น

1. หากเป็นการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมายกำหนด อาทิ เงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง ค่าจ้าง เบี้ยเลี้ยงการเดินทาง ค่าที่พัก ค่าเดินทาง ค่ารับประทานอาหาร ค่าสมนาคุณวิทยากร
2. หากเป็นการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยา

หลักเกณฑ์และจำนวนทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะรับจากบุคคลโดยธรรมจรรยา

1. รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากญาติตามจำนวนที่เหมาะสมตามฐานะ
2. รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลอื่น ซึ่งมีโชัญชาติ มีราคาหรือมูลค่าในการรับจากแต่ละบุคคลแต่ละโอกาสไม่เกิน 3,000 บาท
3. รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด ที่การให้นั้นเป็นการให้ลักษณะให้กับบุคคลทั่วไป

กรณี รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่มีมูลค่าเกิน 3,000 บาท

หากเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีความจำเป็นต้องรับทรัพย์สินที่มีมูลค่าเกิน 3,000 บาท เพื่อรักษาไมตรี หรือความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล เจ้าหน้าที่ของรัฐ ต้องแจ้งรายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์นั้น ต่อผู้บังคับบัญชา ซึ่งเป็นหัวหน้าส่วนราชการ ผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงาน เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้บริหารสูงสุด วินิจฉัยว่ามีเหตุผลความจำเป็น ความเหมาะสม สมควรที่จะให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้น รับทรัพย์สินหรือประโยชน์ ไว้เป็นสิทธิของตนหรือไม่

กรณี มีคำสั่งไม่ให้รับทรัพย์สินหรือประโยชน์นั้นไว้ ให้คืนทรัพย์สินหรือประโยชน์นั้นแก่ผู้ให้ในทันที หากไม่สามารถคืนได้ให้ส่งมอบทรัพย์สินหรือประโยชน์ให้กับหน่วยงานที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นสังกัดโดยเร็ว

กรณี ผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าส่วนราชการระดับกระทรวงหรือเทียบเท่า หรือผู้บริหารสูงสุดของรัฐวิสาหกิจ กรรมการ หรือผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงานของรัฐ ให้แจ้งต่อผู้มีอำนาจแต่งตั้ง ถอดถอน

กรณี เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้พ้นจากตำแหน่งการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ไปแล้ว ยังไม่ถึง 2 ปี จะต้องแจ้งต่อ คณะกรรมการ ป.ป.ช.

การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากต่างประเทศ

กรณี รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากต่างประเทศ หากผู้ให้ไม่ได้ระบุว่าให้ใคร ไม่ว่าจะมิมูลค่าเท่าใดหรือให้เป็นของส่วนตัว มีมูลค่าเกินกว่า 3,000 บาท โดยมีความจำเป็นต้องรับไว้เพื่อรักษามิตรภาพหรือความสัมพันธ์ไมตรีอันดี เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับต้องรายงานรายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดให้ผู้บังคับบัญชาทราบโดยเร็ว

หากผู้บังคับบัญชาเห็นว่า ไม่มีเหตุผลที่จะอนุญาตให้รับไว้เป็นของส่วนตัว เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องส่งมอบทรัพย์สินดังกล่าวให้หน่วยงานที่ต้นสังกัดโดยทันที

ประโยชน์อื่นใด หมายถึง สิ่งที่มีมูลค่า ได้แก่ การลดราคา การรับความบันเทิง การรับบริการ การรับฝึกอบรม หรือสิ่งอื่นใดในลักษณะเดียวกัน

การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นโดยธรรมจรรยา หมายถึง การรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดจากญาติ หรือบุคคลที่ให้อภัยในโอกาสต่างๆ โดยปกติ ตามขนบธรรมเนียม ประเพณีหรือวัฒนธรรมหรือให้อภัยตามมารยาทที่ปฏิบัติกันในสังคม

กรณีการรับทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ถ้าหากเจ้าหน้าที่มีความจำเป็นต้องรับทรัพย์สินไว้เพื่อรักษามิตรมรตรี แล้วเจ้าหน้าที่จะต้องแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับการรับต่อหัวหน้าส่วนราชการ ให้วินิจฉัยว่าสมควรรับหรือไม่ ซึ่งหากวินิจฉัยว่ารับได้ เจ้าหน้าที่จึงสามารถรับทรัพย์สินเป็นของตนเองได้ แต่หาวินิจฉัยว่ารับไม่ได้ ก็ให้เจ้าหน้าที่คืนทรัพย์สินแก่เจ้าของหรือส่งมอบให้เป็นสิทธิ์ของหน่วยงานต้นสังกัด

กรณี ผู้รับทรัพย์สินเป็นผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงานของรัฐ จะต้องรายงานรายละเอียดเกี่ยวกับการรับทรัพย์สินกับผู้มีอำนาจแต่งตั้ง ถอดถอน แต่ถ้าหากเป็นประธานองค์กรอิสระ หรือหัวหน้าส่วนราชการที่ไม่มีผู้บังคับบัญชาถอดถอน ให้แจ้งรายละเอียดกับคณะกรรมการ ป.ป.ช.

บทลงโทษ

หากเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่าฝืน จะต้องได้รับโทษคือ จำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

กรณีตัวอย่าง การเกิดผลประโยชน์ทับซ้อน

กรณี : การใช้รถหลวง

ข้าราชการหน่วยงานของรัฐแห่งหนึ่ง ได้นำรถยนต์ส่วนกลาง ซึ่งเป็นรถยนต์ที่มีไว้เพื่อกิจการอันเป็นส่วนรวมของหน่วยงานไปใช้ในลักษณะรถประจำตำแหน่ง โดยข้าราชการดังกล่าวจะโทรศัพท์สั่งการพนักงานขับรถโดยตรง และให้พนักงานขับรถเป็นผู้เก็บกุญแจไว้ และยังให้พนักงานขับรถ นำรถยนต์ส่วนกลางไปรับ-ส่ง ตนเองระหว่างบ้านพักกับหน่วยงานในช่วงเช้าและเย็น โดยไม่มีการจัดทำเอกสารควบคุมการใช้รถตามระเบียบทางราชการ ทำให้ไม่สามารถตรวจสอบได้ว่าใช้รถเพื่องานราชการหรือไม่ หรือ เมื่อเสร็จสิ้นการใช้งานในแต่ละวันได้นำรถมาเก็บรักษาที่โรงเก็บภายในหน่วยงานหรือไม่

กรณีนี้ สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน ชี้มูลว่า: เป็นการไม่ปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยรถราชการ พ.ศ.2523 การกระทำทุจริตและใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบก่อให้เกิดความเสียหายแก่เงินหรือทรัพย์สินของทางราชการ โดยอาศัยโอกาสที่ตนมีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาอนุญาตใช้รถยนต์ส่วนกลาง แต่กลับนำรถยนต์ไปใช้ในลักษณะที่เป็นรถประจำส่วนตัว

“การใช้รถยนต์ไป-กลับ ที่พักเป็นประจำส่วนตัว แม้จะมีระยะทางสั้นๆ หรือใช้รถยนต์ไปในสถานที่อื่น เช่น ไปรับประทานอาหารกลางวัน หรือไปทำธุระส่วนตัว ถือว่าเป็นการใช้รถยนต์โดยไม่เป็นไปตามระเบียบของทางราชการ และเป็นการกระทำการทุจริต ซึ่งต้องถูกดำเนินคดีทางอาญาและทางวินัย นอกจากคนใช้รถยนต์จะมีความผิดแล้ว เจ้าหน้าที่พัสดุ เจ้าหน้าที่ฝ่ายการเงิน และผู้อนุมัติเบิก-จ่าย ค่าน้ำมัน ก็จะถูกดำเนินการทางวินัยด้วย รวมทั้งเรียกเงินค่าน้ำมันทั้งหมดคืนราชการ”

ข้อมูลจาก <http://www.thairath.co.th/content/838509> เข้าถึงเมื่อวันที่ 20 เม.ย. 2560

กรณี : ผลประโยชน์ทับซ้อนที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง...ในสำนักงาน

- การนำวัสดุ-อุปกรณ์สำนักงานมาใช้ส่วนตัว
- การรับของขวัญ-ของฝาก จากผู้ประกอบการที่มีมูลค่ามากกว่า 3,000 บาท
- การขอรับงบประมาณสนับสนุน/เรียกรับเงินเพื่อการกุศล จากผู้ประกอบการ
- การรับตำแหน่งที่ปรึกษาให้กับผู้ประกอบการ ภายหลังเกษียณอายุราชการยังไม่ถึง 2 ปี
- การนำรถยนต์ของตน มาล้างโดยใช้น้ำของสำนักงาน
- การใช้ตำแหน่งหน้าที่หาผลประโยชน์ เช่น รับจ้างเขียนแบบ รับพิมพ์คำขออนุญาตฯ

กรณี : ใช้บริษัทยาไปประชุม สัมมนา อบรม คุงาน

นายแพทย์จากโรงพยาบาลของรัฐแห่งหนึ่ง จะเดินทางไปประชุม สัมมนา ต่างจังหวัด โดยได้รับการสนับสนุนจากบริษัทฯ ซึ่งนายแพทย์ดังกล่าวแจ้งว่า บริษัทฯไม่มีความสัมพันธ์กับตน ภายในหน่วยงาน จะสัมพันธ์กับตนเฉพาะที่คลินิกเท่านั้น โดยที่ผู้บังคับบัญชาไม่พิจารณาอนุญาต ให้ไปประชุม จึงขอใช้วันลาพักผ่อนเพื่อไปประชุม

กรณีนี้ ถือว่าเป็นการไม่ปฏิบัติตามประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าด้วยหลักเกณฑ์การรับ ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยา พ.ศ.2543 ซึ่งออกตามความมาตรา 103 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 “เรื่องนี้ อาจมีการกระทำกันด้วยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ โดยคิดว่าใช้วันพักร้อน ซึ่งถือเป็นเรื่องส่วนตัว และบริษัทมีความสัมพันธ์กับตนเฉพาะที่คลินิกเท่านั้น การกระทำดังกล่าว จำเป็นที่นายแพทย์ จะต้องขออนุมัติจากผู้บังคับบัญชาเป็นลายลักษณ์อักษร ต้องระบุด้วยว่าได้รับการสนับสนุนจาก บริษัทฯ ไปประชุม สัมมนา อบรม คุงาน หรือบรรยายทางวิชาการ ทั้งในและต่างประเทศ หากแม้ผู้บังคับบัญชาจะไม่อนุญาต แม้จะใช้วันลาพักผ่อนก็ตาม”

ข้อมูลจาก คู่มือการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน กระทรวงสาธารณสุข

กรณี : ประมูลที่ดินรัชดา

ภรรยาอดีตนายก ประมูลซื้อที่ดินย่านรัชดาภิเษก จากกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนา ระบบสถาบันการเงินในกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทย โดยอดีตนายก ซึ่งในขณะนั้น ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ในฐานะเจ้าพนักงาน มีหน้าที่ดูแลกิจการกองทุนฯ ได้ลงนาม ยินยอมในฐานะคู่สมรส ให้ภรรยา ประมูลซื้อที่ดินและทำสัญญาซื้อ-ขายที่ดิน ส่งผลให้เป็น คู่สัญญาหรือมีส่วนได้ส่วนเสียในสัญญาซื้อที่ดินดังกล่าว **อันเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม** เป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย มีโทษตาม พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 100 (1)

กรณี : นำรถหลวงไปใช้ในงานแต่งลูกสาว

อดีตคณะบดี คณะแพทยศาสตร์แห่งหนึ่ง สั่งให้เจ้าหน้าที่ไปช่วยจัดเตรียมงานแต่งงาน บุตรสาวของตน โดยนำรถยนต์ส่วนกลาง แก้วอี๋ กล้องวิดีโอ โทรศัพท์มือถือ ขาตั้งกล้อง มอนิเตอร์ และกระถางต้นไม้ ซึ่งเป็นทรัพย์สินของทางราชการที่สังกัดอยู่ การกระทำดังกล่าว เป็นการ เสียหายแก่รัฐ และเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 151 และ 157

ข้อมูลจาก หนังสือแก้ทุจริตคดีฐานสอง สำนักงาน ป.ป.ช.

แนวทางปฏิบัติ เพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

เราควรรับหรือไม่

ถ้าเป็นการให้เงิน ท่านต้องปฏิเสธไม่ว่าโอกาสใดๆ หรือการรับเงินสด หรือสิ่งใดๆ ที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินได้ เช่น หุ้่น พันธบัตร สลากกินแบ่งรัฐบาล ฯลฯ การรับสิ่งเหล่านี้ล้วนเข้าข่ายการรับสินบนและเป็นการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือนทั้งสิ้น

กรณี พบเห็นพฤติกรรมที่นำไปสู่การมีผลประโยชน์ทับซ้อน

เกิดขึ้นกับตัวเอง : ให้พิจารณาผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นว่าส่วนรวมเสียผลประโยชน์หรือไม่ หากส่วนรวมเสียผลประโยชน์ ท่านควรหลีกเลี่ยง

เกิดขึ้นกับผู้ร่วมงานหรือคนใกล้ชิด : ควรให้คำแนะนำด้วยการอธิบาย ให้เข้าใจถึงผลหรือโทษของความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม รวมทั้งแนะนำวิธีการป้องกัน เพื่อสร้างความโปร่งใสในการปฏิบัติราชการ

พบเห็นและมีหลักฐาน

เจ้าหน้าที่ของรัฐทุจริตและปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ของตนเองและทำให้ส่วนรวมเสียหาย โปรดแจ้งมายัง

ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงอุตสาหกรรม (ศปท.อก.)

โทร. 02-202-3089 E-mail : acc.ops2@gmail.com

ข้อมูลของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับ

บรรณานุกรม

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, สารานุกรมเกี่ยวกับกฎหมาย ป.ป.ช. มาตรา 100 และมาตรา 103. นนทบุรี

สำนักงานคณะกรรมการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, แก่ทุจริตคดีฐานสอง. นนทบุรี

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (2559), คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา

สำนักข่าวกรองแห่งชาติ (2559), คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน. กรุงเทพมหานคร